

trudny. W związku z tym populacja aktywna krów rasy simentalskiej powinna być szczególnie wnikliwie oceniana. W prezentowanych badaniach wykazano, że najbardziej wartościowe krowy rasy simentalskiej odznaczają się zadowalającym potencjałem produkcyjnym, wyrażonym wysoką mlecznością w kolejnych cyklach laktacyjnych.

Literatura: 1. Aumann J., 2000 – Mat. Symp. „Agrobieszczady 2000”, 49-58. 2. Barłowska J., Litwińczuk Z., Król J., Florek M., Teter U., 2003 – Zesz. Nauk. Przeg. Hod. 68 (1), 175-182. 3. Barłowska J., Litwińczuk A., Król J., Kędzińska-Matysek M., 2004 – Zesz. Nauk. Przeg. Hod. 72 (1), 161-166. 4. Choroszy B., Choroszy Z., 2003 – Ann. of Wars. Agric. Univ. SGGW, Ani. Sci. 39, 90-94. 5. Czaja H., Choroszy B., 2002 – Zesz. Nauk. Przeg. Hod., Zeszyt Specjalny 1, 21-32. 6. Doggweiler R., Hess E., 1983 – Milchwissenschaft 38, 5-8. 7. Draus S., Stopyra R., 2002 – Zesz. Nauk. Przeg. Hod., Zeszyt Specjalny 1, 55-72. 8. Feleńczak A., Fertig A., Szarek J., Czaja H.,

Kurbiel A., 2003 – Roczn. Nauk. Zoot., Supl., z. 17, 849-851. 9. Grega T., Sady M., Kraszewski J., 2000 – Roczn. Nauk. Zoot. – Ann. Anim. Sci. 27, z. 1, 331-339. 10. Kaczyński A., Słószarz J., 2002 – Przegląd Hodowlań 2, 14-16. 11. Kamieniecki K., Stenzel R., 1992 – Ann. UMCS, Sectio EE, vol. X, 41-44. 12. Litwińczuk Z., Król J., 2002 – Anim. Sci. Pap. Rep. 20, Suppl. 1, 199-203. 13. Mroczek J.R., 2004 – Hodowca Bydła 12, 36-37. 14. Program doskonalenia bydła rasy simentalskiej w Polsce. Polski Związek Hodowców Bydła Simental-skiego. Odrzechowa 2002. 15. Pawlina E., Filistowicz A., 1994 – Pr. i Mat. Zoot. 22, 43-63. 16. Reklewski Z., Sakowski T., 2002 – Zesz. Nauk. Przeg. Hod., Zeszyt Specjalny 1, 7-20. 17. Słószarz J., Kaczyński A., 1999 – Przegląd Hodowlań 11, 18-19. 18. Tarkowski J., Trautman J., Gnyp J., 1990 – Ann. UMCS, Sectio EE, vol. VIII, 57-61. 19. Tarkowski J., Trautman J., 1997 – Ann. UMCS, Sectio EE, vol. XV, 15-22. 20. Trautman J., Tarkowski J., Wypiór Z., Stanek P., 1999 – Ann. UMCS, Sectio EE, vol. XVII, 39-45.

110-lecie hodowli bydła polskiego czerwonego

Jan Trela, Piotr Wójcik, Piotr Kowol

Institut Zootechniki w Krakowie

W dniach od 19 do 21 maja 2005 r. Instytut Zootechniki i Małopolskie Towarzystwo Hodowców Bydła oraz Urząd Gminy Jodłownik zorganizowały obchody 110-lecia powołania Towarzystwa Hodowców Polskiego Bydła Czerwonego. W ramach obchodów Jubileuszu odbyła się sesja naukowa w Instytucie Zootechniki, w której uczestniczyły 152 osoby z kraju i z zagranicy, a także sesja terenowa, podczas której zaproszeni goście (ponad 100 osób) mieli możliwość bliższego poznania warunków chowu i hodowli bydła polskiego czerwonego oraz zapoznania się z produkcją w regionalnej mleczarni w Limanowej.

W pierwszym dniu konferencja naukowa została podzielona na kilka sesji, tak aby poruszyć większość zagadnień dotyczących hodowli bydła polskiego czerwonego, a mianowicie: jego historię i teraźniejszość, doskonalenie rasy, prowadzone prace naukowe oraz tworzenie rezerwy genetycznej. W każdej sesji przedstawiono liczne referaty.

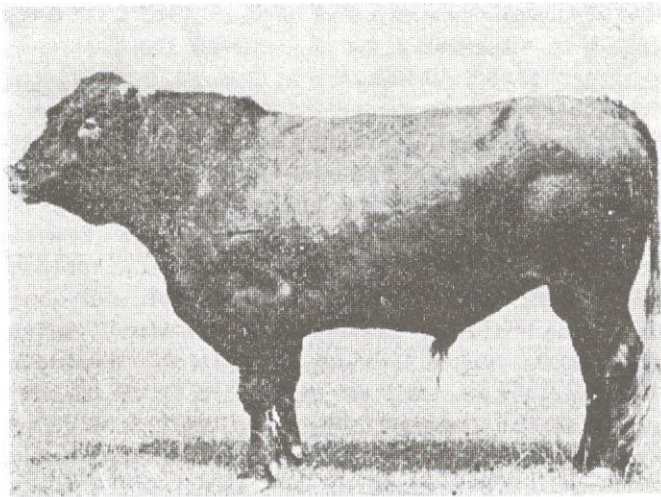
W sesji historycznej prof. J. Szarek [1] przypomniał fakt powołania Towarzystwa Hodowców Bydła Czerwonego Polskiego w Galicji Zachodniej w 1894 roku i początek hodowli tej rasy. Wspomniał o największych oborach bydła polskiego czerwonego na przełomie XIX i XX wieku oraz w dziejach hodowli tej rasy do II wojny światowej. Dr S. Staszczak [2] przedstawił działalność Małopolskiego Towarzystwa Hodowców Bydła w Krakowie w okresie po II wojnie światowej do chwili obecnej. Następnie prof. Z. Staliński [3] w bardzo ciekawy sposób omówił wiele zagadnień w referacie pt. „Przyczynek do historii bydła rasy polskiej czerwonej”, przybliżając jednocześnie sylwetki wielu osób – słynnych uczonych i prak-

tyków, którzy znaczną część swej pracy zawodowej poświęcili doskonaleniu bydła rasy polskiej czerwonej.

Prof. Z. Litwińczuk [4] przypomniał, że hodowla bydła polskiego czerwonego była także prowadzona w regionie lubelskim. Już w pierwszych latach XX wieku region ten uczestniczył w pracach Związku Hodowców Bydła Polskiego Czerwonego, natomiast w latach międzywojennych nastąpił gwałtowny rozwój tej rasy. Okres po II wojnie światowej, podobnie jak w całym kraju, nie tylko zahamował prace hodowlane, lecz także znacznie uszczuplił populację krów. Z kolei prof. J. Klupczyński [5] mówił o bydle polskim czerwonym w północno-wschodnim rejonie kraju oraz częściowo w rejonie Mazowsza. Prace nad bydlęciem tej rasy prowadziło wielu hodowców pracujących naukowo i bezpośrednio w produkcji rolniczej; szczególnie należy tu przypomnieć prof. Szczekin-Krotowa i jego współpracowników. W rejonie tym na przestrzeni lat 1920-1945 wytworzył się typ bydła dolinowego, charakteryzujący się większą masą ciała, dobrą budową wymienia i zadowalającą wydajnością mleka. Powstawały tutaj związki hodowców bydła czerwonego (np. białostocki) oraz ośrodki hodowli tej rasy (np. Wysokie Mazowieckie). Mimo intensywnego doskonalenia bydła polskiego czerwonego, z biegiem lat, a szczególnie po roku 1970, zostało ono w szybkim tempie zastąpione bydlęciem rasy czarno-białej.

Systematyczny wzrost intensyfikacji produkcji zwierzęcej spowodował duży spadek zainteresowania hodowlą bydła polskiego czerwonego w rejonie poznańsko-wrocławskim. O bydle czerwonym odmiany rawickiej, użytkowanym w tym rejonie, przypomniał prof. R. Ziemiński [6]. Przedstawił losy tej odmiany zwłaszcza po wprowadzeniu krzyżowania z rasą czerwoną duńską. W wyniku tych prac wzrosła znacznie wydajność mleka oraz zawartość tłuszczu, a jednak w dalszej perspektywie czasowej – podobnie jak w innych rejonach kraju – rasa polska czerwona została wyparta przez rasy typowo mleczne.

Nawiązując do powyższych zagadnień prof. J. Trela [8] przedstawił w skrócie prace badawcze prowadzone w Zakładach Doświadczalnych Instytutu Zootechniki: w Rossosze – przez prof. J. Romera, których celem było zwiększenie produkcji mleka; w Rabie Wyżnej – nad doskonaleniem bydła polskiego czerwonego w warunkach gospodarki górskiej;

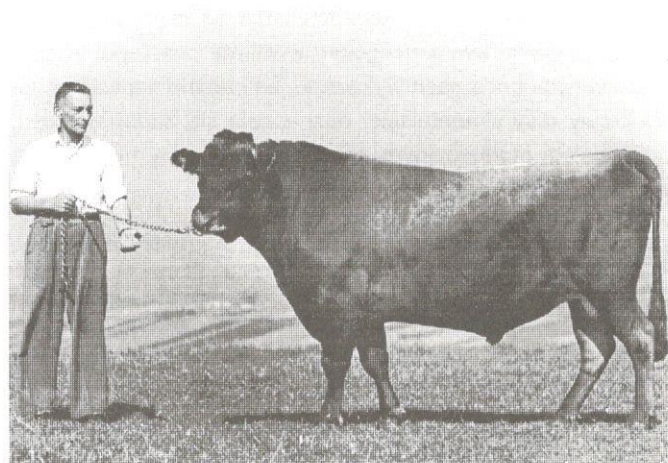
Fot. 1. Buhaj czerwony śląski (Lubliniec, 1956 r.)

w Odrzechowej k. Rymanowa, gdzie prowadzono prace nad tym bydłem w warunkach północnej części Karpat.

Następna sesja poświęcona była doskonaleniu bydła polskiego czerwonego. Dr K. Żukowski i prof. J. Trela [7] przypomnieli o wprowadzeniu w latach 70. rejonizacji hodowli bydła tej rasy. W 1973 roku Ministerstwo Rolnictwa wydało zarządzenie, które ograniczyło zasięg hodowli do obecnego województwa małopolskiego. W 1981 roku zniesiono jednak rejonizację ras, co spowodowało powrót rasy polskiej czerwonej w rejon białostocki, rzeszowski i kielecki. Nie zahamowało to jednak spadku pogłowia, dlatego Ministerstwo Rolnictwa uznało część obszaru powiatu nowotarskiego, nowosądeckiego i limanowskiego za rejon zachowawczy rodzimej rasy polskiej czerwonej. W rejonie tym realizowano określony program hodowlany dla tej rasy, który obejmował ocenę wartości hodowlanej młodych buhajów na potomstwie w zakresie cech mlecznych na podstawie wydajności mlecznej pierwiastek, oraz w zakresie cech wzrostu i rozwoju na podstawie oceny osobniczej buhajów w wychowalniach.

Omawiając program doskonalenia tej rasy prelegenci przedstawili cele i zadania, jakie czekają hodowców wykorzystujących inne rasy mleczne czerwone w doskonaleniu bydła polskiego czerwonego. Zaprezentowali wzorzec rasy dla typu użytkowego mięsno-mlecznego oraz etapy pracy hodowlanej zmierzającej do wyhodowania buhajów do rozrodu, a także zasady oceny krów w zakresie cech mlecznych. Prof. J. Trela [15] przypomniał o badaniach nad doskonaleniem bydła rasy polskiej czerwonej z wykorzystaniem rasy angler, zapoczątkowanych przez dr. S. Staszczaka, które kontynuowano w Instytucie Zootechniki w latach 1985-1990, głównie w OHZ w Jodłowniku. Podkreślił także fakt istotnego wpływu bydła duńskiego na wzrost wydajności mleka.

Wątek doskonalenia rasy polskiej czerwonej przy użyciu bydła duńskiego kontynuował podczas sesji dr K. Żukowski [19], przedstawiając na tle dziejów doskonalenia rasy wyniki długoletniego doświadczenia hodowlanego w Grodzcu Śląskim, którym kierował prof. M. Czaja. Badania te prowadzono na bydłe sprowadzonym z Danii w latach 1959-1966, zakładając uzyskanie, na bazie materiału wyjściowego, kilku pokoleń mieszańców o różnym udziale krwi rasy uszlachetniającej. Efektem tych prac była wyższa wydajność mleczna krów,

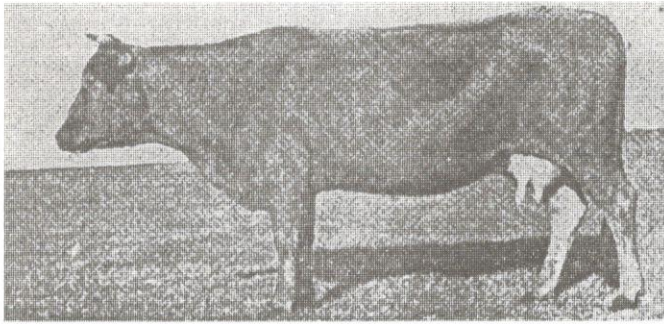

Fot. 2. Buhaj zarodowy rasy polskiej czerwonej w Rolniczym Zakładzie Doświadczalnym Uniwersytetu Jagiellońskiego Polanka Haller (1950 r.)

wyeliminowano także skłonność do skracania laktacji i samozasuszenia po upływie 200 dni doju, przy zachowaniu wysokiej zdrowotności i długowieczności krów. Jednak zdania na temat użycia tej rasy do doskonalenia były podzielone, gdyż – jak zauważył dr S. Staszczak [20] – duńskie bydło pogarszało płodność i zdrowotność zwierząt. Dlatego zdecydowano się na doskonalenie z użyciem rasy angler, która była zbliżona typem i kalibrem do pożądanego typu krowy. Pierwsze badania nad efektami krzyżowania prowadzone były w POHZ w Jodłowniku, w latach 1978-1982, przez dr. S. Staszczaka i obejmowały cechy mleczne pierwiastek oraz cechy opasowe i rzeźne buhajów pokolenia F₁. Wykazały one, że pierwiastki po buhajach rasy angler były w typie bardziej mlecznym i miały lepsze wymiona niż pierwiastki polskie czerwone. W 305-dniowej laktacji uzyskały znacznie wyższe wydajności mleka, o wyższej zawartości tłuszczu.

Kontynuacją pracy prof. M. Czai nad doskonaleniem bydła polskiego czerwonego zajął się także zespół pracowników Zakładu Hodowli Doświadczalnej Zwierząt PAN w Jastrzębcu, który pod przewodnictwem prof. H. Jasińskiego rozpoczął doskonalenie bydła polskiego czerwonego odmiany dolinowej rasą jersey. W tym celu importowano z Danii 50 krów i jałowic tej rasy do Ośrodka Badawczego PAN w Popielnie, a także do innych gospodarstw państwowych, w łącznej liczbie 325 krów i 10 buhajów. Efektem tej pracy – jak stwierdził dr J. Kwiatkowski [18] – była nie tylko poprawa wydajności mleka i tłuszczu, ale także lepsza budowa wymienia oraz szybkość oddawania mleka. Wartość rzeźna mieszańców kształtowała się na poziomie pomiędzy rasą pc a rasą jersey. Podsumowując stwierdzono, że choć efektów przeprowadzonych prac, zarówno z wykorzystaniem rasy jersey jak i duńskiej, obecnie nie widać, były one jednak przyczynkiem do szerokiej dyskusji i badań naukowych nad rasą polską czerwoną.

Badania nad składem chemicznym mleka oraz wykorzystaniem polimorfizmu białek w hodowli bydła polskiego czerwonego zaprezentował prof. A. Felenczak [12]. Na podstawie wieloletnich badań stwierdzono, że nie tylko poprawia się wydajność mleczna, ale – co najważniejsze – w populacji tej występuje największa ilość genotypów β -globuliny. Mleko tej rasy charakteryzuje się wysoką zawartością białka ogólnego, kazeiny, suchej masy oraz składników mineralnych, a także

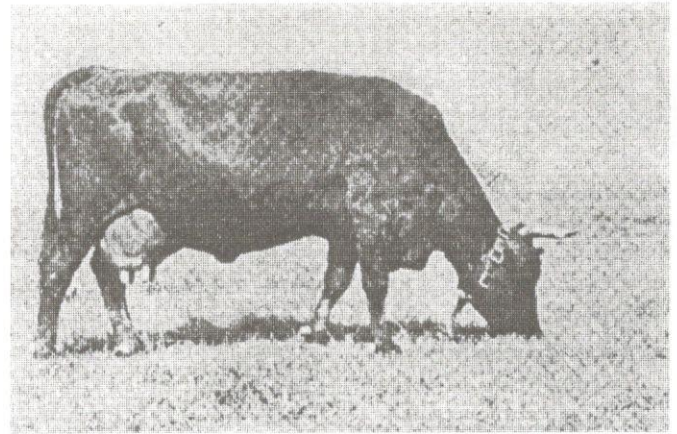
Fot. 3. Krowa rasy polskiej czerwonej typu dolinowego „Bereta” (1953 r.)

bardzo dobrymi właściwościami technologicznymi. Mleko o wysokiej zawartości kazeiny wykazuje najwyższą wydajność przy produkcji sera.

Dodatkowo, oprócz dobrych walorów produkcyjnych mleka od bydła polskiego czerwonego, hodowcy uzyskują także dobrej jakości mięso. Zagadnienie to szeroko omówił dr Z. Choroszy [13], który zaprezentował wyniki badań nad wykorzystaniem do krzyżowania z krowami rasy polskiej czerwonej buhajów ras mięsnych: aberdeen angus, hereford, charolaise i simentaliskiej. Badania wykazały wzrost przyrostów dobowych przy wykorzystaniu buhajów rasy hereford, jednak krzyżowanie to obniżyło wartość rzezną i zwiększyło otłuszczenie półtuszy. W przypadku rasy aberdeen angus przyrosty dobowe były niższe niż u czysto rasowego bydła polskiego czerwonego, ze znacznym otłuszczeniem ciała. Wykorzystanie rasy charolaise okazało się najtrafniejszą decyzją, a mieszańce charakteryzowały się dużą energią wzrostu i dobrym wykorzystaniem paszy, co powodowało bardzo dobre umięśnienie partii zadu i grzbietu. W ocenie poubojowej mieszańce charakteryzowały się wyższą wydajnością rzezną oraz wyższym udziałem cennych wyrębów w tuszy. Podobne wyniki uzyskano w badaniach nad zastosowaniem w krzyżowaniu towarowym bydła rasy simentaliskiej. Referujący przypominał, że badania nad wykorzystaniem ras mięsnych prowadzone były głównie w Instytucie Zootechniki, ale też w wielu innych ośrodkach naukowych. W badaniach tych analizowano również wpływ innych ras mięsnych, np. piemontese czy blond d'aquitaine. Wyniki wykazały, że zastosowanie ras mięsnych przynosi wymierne korzyści i daje hodowcy możliwość wyboru kierunku produkcji.

W wyniku doskonalenia bydła polskiego czerwonego, oprócz zmian w wydajności i składzie mleka, obserwuje się zmianę typu użytkowego. Efekty tych zmian przedstawił dr P. Wójcik [14], omawiając wyniki oceny typu i budowy pierwiastek rasy polskiej czerwonej na tle innych ras mlecznych w kraju. Stwierdził, że bydło polskie czerwone, podobnie jak inne rasy mleczne, uległo znacznemu przeobrażeniu i za wiele cech pokroju uzyskuje lepsze noty niż bydło czerwono-białe, mimo że użytkowane jest w znacznie trudniejszych warunkach geograficzno-środowiskowych. Istnieje nadal konieczność poprawy budowy wymienia, zwłaszcza szerokości i zawieszenia. Poprawna budowa nóg i racic gwarantuje dobre przystosowanie tej rasy do górskich warunków utrzymania.

Doskonalenie krajowej populacji bydła mlecznego nie byłoby możliwe bez wykorzystania oceny wartości hodowlanej, którą od kilkudziesięciu lat prowadzi Instytut Zootechniki w Balicach wspólnie z Akademią Rolniczą w Krakowie. Me-

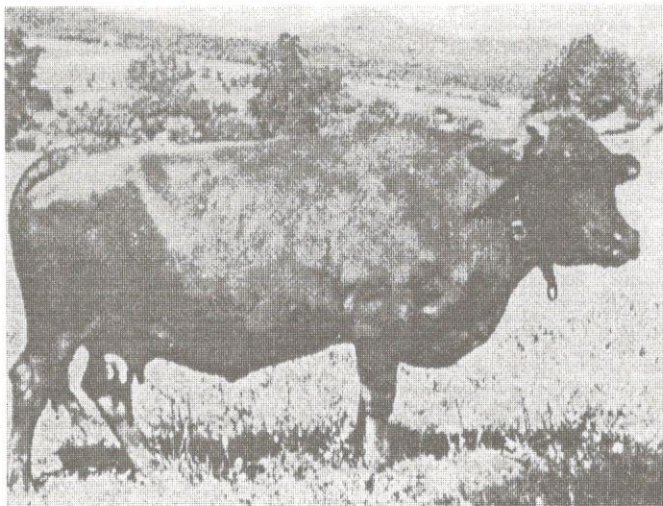

Fot. 4. Krowa „Aldona” – typ lekki (Jodłownik, 1956 r.)

tody szacowania wartości hodowlanej w ciągu tych lat ulegały licznym przeobrażeniom, aż przyjęto obecny model oparty na metodzie BLUP – Wielocechowy Model Zwierzęcia. Zagadnienie roli szacowania wartości hodowlanej przybliżyła dr B. Choroszy [16], ukazując historię szacowania wartości hodowlanej w rasie polskiej czerwonej od roku 1962 do dnia dzisiejszego. Wspomniała także o trudnościach, jakie napotyka się przy szacowaniu wartości hodowlanej ze względu na mało liczną populację aktywną, na której wycenia się buhaje. Znaczna część ocenianych buhajów ma zbyt mało córek, aby można było prowadzić odpowiednio ostrą selekcję, która gwarantuje osiągnięcie postępu genetycznego. Autorka zwróciła uwagę na konieczność zmiany metody oceny dla tej rasy.

Przeprowadzenie poszczególnych etapów pracy hodowlanej nad rasą polską czerwoną nie byłoby możliwe, gdyby nie rozpoczęto w 1894 roku prowadzenia kontroli użytkowości mlecznej, zorganizowanej przez Związek Hodowców Bydła Czerwonego Polskiego przy Towarzystwie Rolniczym w Krakowie. Rolę i znaczenie prowadzonej oceny przybliżyła mgr B. Zdebska [21], omawiając rozwój kontroli użytkowości mlecznej od XIX wieku do dnia dzisiejszego. Autorka przedstawiła przemiany, jakie zaszły w kontroli użytkowości mlecznej oraz w poziomie wydajności stad będących przez lata pod oceną, podkreślając fakt zmniejszania się populacji aktywnej bydła czerwonego.

W pierwszym dniu konferencji omawiano także zagadnienia związane z szeroko rozumianą immunogenetyką. Prof. M. Żurkowski [9] przedstawił badania grup krwi bydła polskiego czerwonego i możliwość określenia na ich podstawie cech charakterystycznych dla tej rasy. Badania pozwoliły na zidentyfikowanie licznych grup alleli w układzie B, co skłoniło do stwierdzenia dużego zróżnicowania genetycznego niespotykanego u innych ras, czego wyrazem jest niski stopień homozygotyczności. Przeanalizowano także strukturę genetyczną bydła polskiego czerwonego, śledząc zmiany ilościowe alleli. Drugim zagadnieniem poruszonym w referacie był polimorfizm białek krwi. Stwierdzono niski polimorfizm białek, a tym samym nie odegrał on istotnej roli w kontroli pochodzenia ani przy określaniu zależności między grupami krwi a użytkowością. Ostatnim zagadnieniem poruszonym przez prof. M. Żurkowskiego było wykorzystanie w genetyce molekularnej polimorfizmu sekwencji niekodujących i kodujących DNA oraz możliwości wykorzystania w badaniach sekwencji mikrosatelitarnych DNA u bydła polskiego czerwonego. Przeprowadzo-

Fot. 5. Krowa „Delia 1” – typ ciężki (Jodłownik, 1956 r.)

ne badania wykazały niespotykane zróżnicowanie genetycznych sekwencji mikrosatelitarnych u tej rasy, w porównaniu z innymi rasami bydła. Oprócz sekwencji niekodujących prowadzono także badania sekwencji kodujących. Wykazano swoistość genetyczną tej rasy. Podsumowując stwierdzono, że bydło polskie czerwone jest swoistym bankiem genów, niespotykanym u innych ras doskonalonych na wydajność mleczną.

W Instytucie Zootechniki prowadzony jest monitoring genetyczny tej rasy. Prof. E. Słota [10] zaprezentowała zakres badań, jakie prowadzi Dział Immuno- i Cytogenetyki Zwierząt na bydło polskim czerwonym. Wyniki przeprowadzonych badań wykazały występowanie polimorfizmu antygenów erytrocytarnych w 11 układach grup krwi. Wykonano także analizy DNA, określając polimorfizm 11 sekwencji mikrosatelitarnych DNA. Prezentowane wyniki jednoznacznie wskazały na możliwość weryfikacji rodowodów na podstawie badanych markerów. Powyższe zagadnienia uzupełnił prof. A. Filistowicz [11], przedstawiając wyniki badań dotyczących dystansu genetycznego między rasą polską czerwoną a innymi rasami czerwonymi w Europie. Stwierdził, że w przypadku porównania loci genów kodujących istnieje większe podobieństwo między rasą polską czerwoną i niemiecką czerwoną oraz mniejsze między tymi rasami a czeską czerwoną.

Problem doskonalenia bydła polskiego czerwonego przebiega przez cały okres hodowli tej rasy. W procesie tym wykorzystywano wiele różnych ras i dlatego w latach osiemdziesiątych XX wieku prof. Z. Reklewski i dr K. Żukowski, biorąc pod uwagę dotychczasowe efekty doskonalenia bydła polskiego czerwonego oraz mając na względzie systematyczne zmniejszanie się populacji, rozważali możliwość wydzielenia części populacji w celu zachowania charakterystycznych dla tej rasy cech genetycznych i fenotypowych. W swoim wystąpieniu prof. Z. Reklewski [17] przedstawił uzasadnienie prowadzenia hodowli zachowawczej, której głównym celem jest utrzymanie specyficznych cech rasy na niezmiennym poziomie. W dobrym programie hodowli zachowawczej należy:

- precyzyjnie zdefiniować cele hodowlane;
- dokładnie zanalizować strukturę populacji, w celu określenia współczynnika imbredu oraz stosunku płci;

Fot. 6. Stawka buhajków opasowych po krowach rasy polskiej czerwonej i buhajach rasy (od lewej): polskiej czerwonej, simental-skiej, charolaise, piemontese, limousine

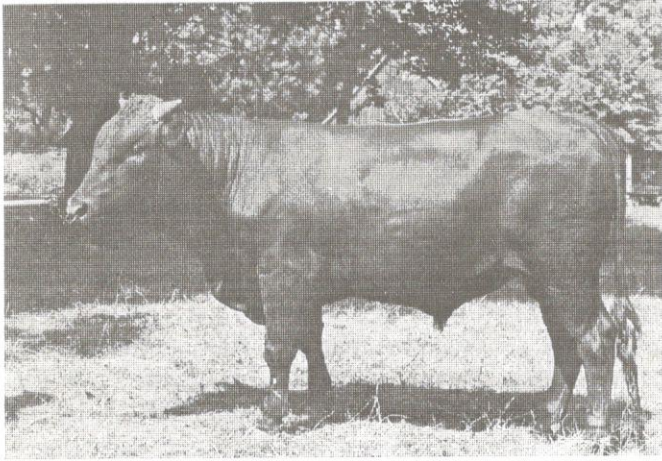
– określić założenia pracy hodowlanej i programu kojarzeń.

Rozwój europejskiej hodowli zwierząt stwarza w ostatnim okresie sytuację, w których rasy lokalne znajdują nowe zastosowanie, co znaczy, że ich użytkowość może być ekonomicznie uzasadniona.

Dążąc do zachowania bydła polskiego czerwonego w starym typie konieczne stało się opracowanie programu stworzenia rezerwy genetycznej w postaci stad zachowawczych oraz zgromadzenia zamrożonego nasienia i zarodków. Program taki opracowano i zrealizowano.

W latach 1980-1983 utworzono trzy stada krów wraz z przychowkiem (300 krów), z których do chwili obecnej przetrwało jedno stado w Stacji Badawczej Rolnictwa Ekologicznego i Hodowli Zwierząt PAN w Popielnie, liczące 50 krów i 56 sztuk młodzieży. Poza tym, niewielka liczba krów z Zakładu Rolnego w Hańczowej znajduje się w Stadninie Koni Huculskich w Gładyszowie. Od 1999 roku część zwierząt objętych ochroną zasobów genetycznych utrzymywana jest w gospodarstwach prywatnych. Z upływem lat populacja ta się zwiększa i obecnie w 65 oborach znajduje się 470 krów z przychowkiem. Wszystkie gospodarstwa realizują określony program zasobów genetycznych, na co uzyskują dotację z funduszy rolno-środowiskowych w wysokości 1080 złotych rocznie na każde dorosłe zwierzę.

W połowie lat 80., gdy zachowanie rezerwy genetycznej w postaci żywych zwierząt zostało zagrożone, postanowiono wykorzystać przyznane „z postępu biologicznego” środki finansowe na zgromadzenie nasienia i zarodków rasy polskiej czerwonej w postaci zamrożonej. W latach 1989-1997 zespół pod kierownictwem prof. J. Treli i dr. K. Żukowskiego prowadził prace związane z pozyskiwaniem i zamrażaniem nasienia oraz zarodków. W pracach tych czynny udział brali: prof. E. Wierzchoś, dr S. Staszczak, mgr inż. W. Rasiński oraz lekarze wet.: J. Żyłka, A. Skupień, A. Pakuła i M. Skowron. Zamrożono 1800 zarodków oraz około 42 000 porcji nasienia, które zdeponowano w Banku Materiału Biologicznego Instytutu Zootechniki w Balicach. Dotychczas wykorzystano z tych rezerw kilkanaście zarodków i ponad 14 000 porcji nasienia. Zgromadzenie rezerwy genetycznej bydła polskiego czerwonego

Fot. 7. Buhaj zarodowy rasy polskiej czerwonej

Fot. 8. Krowa rasy polskiej czerwonej – matka buhajów

nego daje możliwość uniknięcia utraty populacji zwierząt w pierwotnym typie, ze wszystkimi jej walorami.

Prowadzący sesję naukową Profesorowie: E. Słota, M. Żurkowski, Z. Reklewski, J. Szarek, R. Ziemiński, Z. Litwińczuk, J. Klupczyński, A. Filistowicz i S. Wężyk starali się tak kierować obradami, aby zgłoszone tematy i zagadnienia dotyczące bydła rasy polskiej czerwonej zostały przedstawione w sposób zrozumiały i przejrzysty. Znalazł się też czas na dyskusję – co należy robić w tej rasie, aby zachować to, co w niej cenne, a jednocześnie hodowca i producent uzyskiwał korzyści ekonomiczne.

Wraz z sesją naukową zorganizowano wystawę dokumentacji hodowlanej bydła polskiego czerwonego. Najstarszy dokument dotyczący użytkowania tych zwierząt pochodził z 1855 roku, zaprezentowano także wiele starej dokumentacji hodowlanej, oceny użytkowości mlecznej, prowadzenia obór, sprzedaży i przemieszczania się zwierząt. Szczególnie cenne były pamiątki rodziny Romerów i rodziny Drózdza, pochodzące z lat 1905-1935. Również okres okupacji hitlerowskiej, w którym hodowla bydła polskiego czerwonego była bardzo ograniczona, został przedstawiony w formie dokumentacji hodowlanej, zootechnicznej. Na wystawie, której organizatorem była dr Małgorzata Zajac-Mazur, zaprezentowano dziesiątki zdjęć, rycin i medali, jak również modele różnych typów zwierząt tej rasy. Serdecznie dziękujemy wszystkim, którzy przekazali nam eksponaty.

Perspektywy rozwoju hodowli bydła rasy polskiej czerwonej z uwzględnieniem krów objętych programem ochrony zasobów genetycznych, a także sesja terenowa i wystawa bydła w Szczyrzycu zostaną omówione w następnym numerze „Przeglądu Hodowlanego”.

Wszystkie pozycje literatury zawarte są w „Wiadomościach Zootechnicznych” nr 2 (245), wydanych przez Instytut Zootechniki w Krakowie w 2005 roku.

Literatura: 1. Szarek J., Adamczyk K. – Zarys historyczny hodowli bydła polskiego czerwonego; s. 3. 2. Kruk S., Staszczak S. – Dzieje Małopolskiego Towarzystwa Hodowców Bydła w Krakowie (po II wojnie światowej); s. 13. 3. Staliński Z. – Przyczynek do historii bydła rasy polskiej czerwonej; s. 16. 4. Litwińczuk Z., Kamieniecki K. – Historia bydła polskiego czerwonego w regionie lubelskim; s. 22. 5. Klupczyński J., Czapliska M., Miciński J. – Bydło polskie czerwone w północno-wschodniej Polsce; s. 26. 6. Ziemiński R. – Bydło czer-

wone polskie odmiany rawickiej w świetle badań Akademii Rolniczej we Wrocławiu; s. 31. 7. Żukowski K., Trela J. – Zmiany w populacji bydła rasy polskiej czerwonej na przestrzeni lat; s. 36. 8. Trela J., Żukowski K. – Wybrane zagadnienia z prac badawczych prowadzonych przez Instytut Zootechniki nad bydlęm polskim czerwonym; s. 40. 9. Żurkowski M., Duniec M. – Struktura genetyczna bydła polskiego czerwonego na podstawie badań grup krwi oraz sekwencji niekodujących i niekodujących DNA; s. 44. 10. Słota E., Danielak-Czech B., Duniec M., Kościelny M., Kozubska-Sobocińska A., Radko A., Rejduch B., Rychlik T., Trela J. – Monitoring genetyczny bydła rasy polskiej czerwonej; s. 55. 11. Filistowicz A., Szulc T., Zatoń-Dobrowolska M. – Dystans genetyczny między rasą polską czerwoną i innymi europejskimi rasami bydła czerwonego; s. 63. 12. Felenczak A., Ormian M., Adamczyk K. – Skład i właściwości mleka krów ras polskiej czerwonej i czerwono-białej z uwzględnieniem polimorfizmu białek; s. 69. 13. Choroszy Z., Choroszy B. – Możliwości wykorzystania bydła rasy polskiej czerwonej do produkcji mięsa wołowego; s. 73. 14. Wójcik P., Trela J. – Ocena pokroju bydła rasy polskiej czerwonej na tle innych ras mlecznych; s. 79. 15. Trela J., Nahlik K., Staszczak S., Żukowski K. – Stan chowu i hodowli bydła rasy polskiej czerwonej w okresie 1980-1990 i drogi postępowania na najbliższe lata; s. 82. 16. Choroszy B., Choroszy Z. – Ocena wartości hodowlanej buhajów rasy polskiej czerwonej na przestrzeni lat – metody i wyniki; s. 91. 17. Reklewski Z. – Hodowla zachowawcza bydła rasy polskiej czerwonej; s. 98. 18. Jasiorowski H., Kwiatkowski J. – Doskonalenie bydła polskiego czerwonego przez krzyżowanie z rasą jersey; s. 102. 19. Żukowski K., Węglarzy K. – Wpływ duńskiego bydła czerwonego na użytkowość mleczną polskiego bydła czerwonego; s. 107. 20. Staszczak S. – Wykorzystanie buhajów rasy angler w doskonaleniu bydła polskiego czerwonego w warunkach systematycznego ograniczania jego hodowli w kraju; s. 113. 21. Zdebska B. – Historia oceny użytkowości mlecznej bydła polskiego czerwonego w Małopolsce; s. 118. 22. Jabłoński H. – Stado zachowawcze bydła polskiego czerwonego w Stacji Badawczej Rolnictwa Ekologicznego i Hodowli Zachowawczej Zwierząt PAN w Popielnie; s. 126. 23. Trela J., Żukowski K., Staszczak S., Szczeniak-Fabiańczyk B., Czech K. – Rezerwa genetyczna polskiego bydła czerwonego w postaci zamrożonych zarodków i nasienia; s. 131. 24. Stopyra R., Kowol P., Majewska A. – Perspektywy rozwoju hodowli bydła rasy polskiej czerwonej z uwzględnieniem krów objętych programem ochrony zasobów genetycznych; s. 137. 25. Holm L., Wójcik P. – Charakterystyka innych ras czerwonych w Europie zrzeszonych w ERDB; s. 144. 26. Řehout V., Filistowicz A., Zapletal P. – Stan populacji bydła czerwonego w Czechach; s. 149. 27. Sesja terenowa; s. 157. 28. Gospodarstwo Jodłownik – sześć wieków historii; s. 159. 29. Gospodarstwo rolne Opactwa O.O. Cystersów w Szczyrzycu, pow. Limanowa; s. 165. 30. Życiorys; s. 168.